

Tracey Lien

Waar we niet over praten

Vertaald uit het Engels door Mary Bresser

SIGNATUUR

2023

1

De schrik zat er zo in na Denny Trans gewelddadige dood dat veel bewoners van Cabramatta zich niet lieten zien bij zijn uitvaart. Tenminste, dat dacht zijn grote zus, Ky. De aula was genoeg leeg geweest – haar dode zeventien jaar oude broer lag in de glanzende gesloten kist, haar ouders en een paar familieleden zaten geknield voor een uitvergrote foto van een grijnzende Denny en een boeddhistische monnik reciteerde gebeden in ruil voor een lunch.

De enige niet-familieleden onder de aanwezigen waren de docenten van Denny's middelbare school. Ze groepten wat onzeker bij elkaar, verlegen met zichzelf door de afwezigheid van stoelen en toespraakjes. Bij de wake later, thuis, bleven ze in de deuropening staan van de krappe eengezinswoning van haar ouders, de bloemen en deelnemingskaarten met handtekeningen die ze naar de dienst hadden meegebracht nog in hun handen (niemand had tegen hen gezegd dat Vietnamese mensen geld geven bij een begrafenis), en staken hun hand op naar Ky alsof ze de aandacht van een ober probeerden te trekken.

'Hi, Ky!' zei meneer Dickson veel te monter, terwijl hij zijn mondhoeken ver uitrekte in een poging haar naam correct uit te spreken. Hij had haar altijd Kai genoemd, zelfs nadat ze hem had gecorrigeerd toen ze in de tweede klas vier keer per week wiskunde van hem had. 'Kiiiiiee,' had ze met een bedeesd stemmetje gezegd. 'Met de ie van kier.' Misschien had hij geheugenproblemen, want elke keer dat hij hun namen oplas uit

het klassenboek, werd ze weer Kai, en na hem voor de derde keer te hebben verbeterd had ze het opgegeven. Kie. Kai. Whatever.

‘Hallo,’ zei Ky, terwijl ze snel een plek voor de bloemen vrijmaakte op de koffietafel.

Ze voelde de blikken van de docenten door de woonkamer van haar ouders dwalen, langs alles wat hun bekend voorkwam (Panasonic-televisie, oude McDonald’s Happy Meal-speeltjes boven op de videorecorder, Ky’s ingelijste universiteitsdiploma, foto’s van Denny die viermaal achtereen was uitgeroepen tot best presterende leerling van het jaar) en alles wat hun onbekend voorkwam (het voorouderaltaar met zwart-witfoto’s van haar niet-glimlachende dode grootouders, een felrode kalender die boven de televisie hing om hen eraan te herinneren dat 1996 het jaar van de Rat was, alle schoenen bij de deur). De andere twee docenten, die Ky als mevrouw Faulkner en mevrouw Buck herkende, keken wat verder dan hun mannelijke collega en glimlachten naar Ky’s jongere nichtjes en neefjes, van wie er één een gezicht naar hen trok.

‘Zijn je ouders er ook?’ vroeg meneer Dickson.

‘Mijn moeder is in de keuken.’

Haar moeder had de hele nacht doorgehaald en meer dan honderd bao-broodjes gemaakt, met de hand. Ky had haar geholpen en met rode kleurstof een stip op elk broodje gestempeld, maar ze had zich ook hardop afgevraagd waarom er zoveel eten werd bereid. Ook al woonde ze al vier jaar niet meer in Cabramatta, ze wist hoe het werkte hier: wanneer een gezin werd getroffen door een ‘goede’ dood – de soort dood die oude mensen ten deel valt, de soort waarop iedereen is voorbereid – kwamen alle Aziaten en hun familie hun rouw betuigen en enveloppen vol geld afgeven. Maar bij een ‘kwade’ dood – de soort die door een verschrikkelijk soort ongeluk was afgeroepen, de soort waarbij kinderen of criminele bendes of heroïne in het spel waren – hadden ze het plots te druk,

waren ze nét de stad uit of hadden ze het te laat gehoord. Haar ouders hadden bij vrienden en bekenden niet anders gedaan en hun werk als excuus aangevoerd, terwijl ze in werkelijkheid wegbleven vanwege het bijgeloof dat het ongeluk op hen zou overslaan.

‘Dit is anders,’ had haar moeder geantwoord toen Ky had gevraagd wie al dat eten zou moeten opeten. Ze weigerde Ky in de ogen te kijken toen ze dat zei. Ze weigerde toe te geven dat Denny een kwade dood was gestorven, de kwaadste, een nachtmerrie die haar van haar woorden beroofde en haar gezin het zwijgen oplegde. Ze weigerde haar werk te onderbreken, alsof ze bang was dat de waarheid haar zou inhalen als ze haar tempo ook maar even vertraagde.

Ky legde demonstratief het stempel op het aanrecht. ‘Hoezo is dit anders?’ zei ze, in een poging haar moeder naar haar te laten opkijken, in een poging iemand – wie dan ook – te dwingen haar aan te kijken en over haar broer te praten.

‘Omdat hij mijn zoon is!’ zei haar moeder en ze sloeg het deeg met zo’n harde klap tegen het aanrecht dat het leek alsof haar lichaam eronder zou bezwijken.

Ky had zich verbeterd en niets meer gezegd. Gedacht had ze des te meer. Over burens die zich niet hadden laten zien bij de dienst. Over haar moeders collega’s – die bij alle bruiloften uitgenodigd wensten te worden, zelfs bij die van mensen die ze amper kenden, maar die het nu heel toevallig te druk hadden om even langs te komen en hun medeleven te betuigen. Over dat al die mensen nu mahjong met elkaar zaten te spelen, terwijl ze gekookte pinda’s aten en roddelden over die goede jongen, die slimme jongen, de jongen die door een noodlottig toeval op het verkeerde moment op de verkeerde plek was geweest. Ze zag ze hun hoofd schudden en zeggen dat de wereld niet meer was zoals vroeger, dat de mensen harder waren geworden, dat het kwaad je zomaar kon treffen in een stadsdeel als Cabramatta, in een land zo verwarrend als

Australië. En dat maakte haar boos. Bijna knarsetandend van onmacht en woede dacht ze aan wat ze allemaal te vertellen konden hebben over haar broer. Waar haalden ze het lef vandaan? Het kwaad was betekenisloos, defaitistisch. Het kwaad was een wanhoopsgebaar maken voor je ook maar iets had geprobeerd – het was een voetnoot, iets wat ánderen overkwam. Het kwaad maakte dat Ky wilde dat ze haar kaakspieren kon ontspannen om heel hard naar de afwezige burens te schreeuwen. Maar ook al zou ze schreeuwen, ze wist dat er geen geluid uit haar mond zou komen. Ze kon het alleen in haar gedachten; ze kon nooit echt worden gehoord.

‘Je zult zien hoeveel mensen er komen,’ zei Ky’s moeder weer terwijl ze met haar stevige handen het deeg van haar af duwde, platsloeg en draaide, alsof de liefde voor haar kinderen werd afgemeten aan haar zweet en inspanning – aan hoeveel eten ze maakte, aan de elasticiteit van de broodjes nadat ze waren gestoomd. Ze kwamen voor haar zoon, herhaalde ze, en ze zou zich schamen als er te weinig te eten was bij de wake, en nog meer schaamte kon de familie zich niet veroorloven.

Ky wilde dat haar moeder gelijk zou krijgen. Denny verdiende het dat er veel mensen kwamen. Meer nog dan veel mensen, hij verdiende het dat iedereen kwam die hij nog zou hebben ontmoet als er niet veel te voortijdig een eind aan zijn leven zou zijn gekomen. In de dagen voorafgaand aan de uitvaart betrapte Ky zich erop dat ze regelmatig zat te dagdromen over honderden, nee, duizenden onbekende mensen die op bedevaart gingen naar Cabramatta, voor haar broer. In haar verbeelding stond de oprit van hun huis stampvol en stroomden uit alle omliggende straten mensen toe die allemaal riepen hoe graag ze hem hadden willen leren kennen. Maar hoewel haar dagdromen aan haar eigen geest ontsproten, had ze er blijkbaar niet alles over te zeggen, want ze lieten Minnie binnen, die ze in geen jaren had gezien, niet meer

sinds de afschuwelijkste ruzie van haar leven. Minnie verlegde de focus van Denny naar Ky, waardoor de ingebeelde bedevaartgangers zich en masse tegen Ky keerden en uitleg eisten, want waar had ze gezeten, waarom was ze er niet voor Denny geweest toen hij haar nodig had en hoe had ze zo egoïstisch kunnen zijn om haar kleine broertje in de steek te laten? De fantasie-Ky verstijfde, haar dagdroomtong lag dik en nutteloos in haar uitgedroogde dagdroommond, tot het haar lukte om terug te schakelen naar de werkelijkheid.

Weer in de woonkamer had meneer Dickson zijn blik op haar gevestigd, in de verwachting dat ze hem mee zou nemen naar de keuken. Ky keek terug – ze wist gewoonlijk wel wat ze moest doen, wat sociaal gepast was, maar actie ondernemen was iets anders. Soms leek het alsof ze niet in haar eigen lichaam zat, maar tv-keek. Alleen al de gedachte dat ze de condoleances van meneer Dickson voor haar ouders zou moeten vertellen – laat staan het moeizame, gekunstelde gesprek dat erop zou volgen – maakte dat ze zich wilde excuseren en wegrennen, het huis uit, de straat uit, links, rechts, maakt niet uit, door de geluidsbarrière heen, om uiteindelijk uit haar eigen huid te ontsnappen.

‘Ze zijn net heel druk bezig,’ zei Ky en dat was niet helemaal gelogen. Haar moeder was nog steeds verwoed van alles aan het bereiden. Haar vader had ze een halfuur geleden voor het laatst gezien, hij had in zijn zwarte rouwpantalon met een wit overhemd – niet te onderscheiden van de kleding die hij droeg als loketmedewerker op een bank – op Denny’s tweepersoonsmatras gelegen. ‘En hun Engels is niet zo goed.’

‘Maar toch zou ik graag...’

‘Neem hier maar iets van,’ zei Ky. ‘Ma heeft uren in de keuken gestaan, ze zal het heel fijn vinden als jullie wat eten.’

Ze schepte gestoomde broodjes en noedels voor hen op een papieren bordje, en ze kreeg het plots zo warm dat haar oksels onder haar bloes glibberden van het zweet en haar randloze

bril van haar brede neusrug zakte. Haar ouders hadden zelden mensen over de vloer, en al helemaal geen witte mensen, op de Avon-mevrouw na. Ky kon zich maar één keer herinneren dat er een wit iemand bij hen op bezoek was geweest: toen Denny acht was had hij vriendschap gesloten met een jongetje met rood haar en sproeten dat een keer was meegekomen om G.I. Joe te spelen. Van Ky's moeder, die witte mensen niet vertrouwde – allemaal dieven, zei ze – had hij niet binnen mogen komen. Denny en zijn vriendje hadden in de hal gespeeld, Denny aan de ene kant van de drempel en het witte jongetje aan de andere kant, buiten. Ky, dertien toen, had tegen haar moeder gezegd dat dit volgens haar niet normaal was en dat ze, ook al had ze zelf geen witte vriendinnetjes, voor Sproetenkop durfde in te staan.

‘Ik geloof niet dat ze het erg vinden,’ zei haar moeder, terwijl ze om de hoek van de keukendeur naar de twee jongetjes keek die met hun poppetjes ten strijde trokken.

Maar Sproetenkop had het vast aan zijn moeder verteld en zij had het vast wel erg gevonden, want hij was nooit meer gekomen.

Minnie, die destijds elke dag na school bij Ky was, had gezegd dat Ky's moeder het goed doorhad. ‘Witte mensen zijn ook dieven,’ zei ze tussen twee grote Hubba Bubba-kauwgombellen met druivensmaak door. ‘Kapitein Cook! Christoffel Columbus! De Fransen! Man, witte mensen zijn de grootste dieven die er bestaan!’

‘Waar haal je dat nou weer vandaan?’ vroeg Ky.

Minnie sloeg theatraal tegen haar voorhoofd en rolde haar ogen zo ver naar omhoog als maar kon. ‘Mijn god, Ky, ze hebben zelfs je verstandelijke vermogens gestolen.’

‘Mijn wat?’

‘Je moeder is niet gek, man...’ Minnie richtte haar vinger als een pistool op Ky. ‘Ze is slim.’

Hoewel het Ky ergerde dat Minnie altijd de kant van haar

moeder leek te kiezen, vond ze het eigenlijk wel prettig dat haar vriendin haar het gevoel gaf dat ze niet anders was dan een ander. Later, toen Ky op de universiteit zat en weleens iets over haar ouders vertelde, deden haar witte vrienden geen enkele poging om haar ervan te verzekeren dat haar ouders niet anders waren dan andere gevluchte ouders, dat hun normen en waarden en hun gedrag kenmerkend waren voor immigranten uit Vietnam. Integendeel. Ze merkten op dat haar moeder paranoïde klonk, dat ze misschien eens met een therapeut moest gaan praten. En elke keer dat Ky tegen hun veroordelingen aanliep, bedacht ze dat alles wat ze over thuis vertelde eigenlijk een soort verraad was, een manier om haar ouders neer te halen in de ogen van buitenstaanders, een manier om die buitenstaanders – die geen flauw benul hadden van wat haar ouders hadden doorgemaakt, van de intense liefde voor hun kinderen, van het feit dat Vietnamezen dingen gewoon anders deden – een aanleiding te geven om haar, Ky, uit te lachen in plaats van er samen met haar om te lachen. Op dat soort momenten miste Ky Minnie het meest.

‘En, hoe lang kun je blijven?’ vroeg meneer Dickson terwijl hij een knoedeltje noedels om zijn plastic vork draaide alsof het spaghetti was. Zijn blik ging van Ky’s gezicht naar de tv achter haar, waar een nieuwslezer een grafiek liet zien over het steeds groter wordende gat in de ozonlaag.

‘Eh, sorry?’ zei Ky, weer terugschakelend naar de woonkamer.

‘Ze hadden het in de jaren tachtig al over hoe groot dat gat was,’ zei meneer Dickson, met zijn kin naar het scherm wijzend. ‘Niet te geloven, we leven inmiddels in de jaren negentig en ze zijn er nog steeds niet uit.’

Ky keerde zich naar het televisiescherm, waar de nieuwslezer aan het volgende item was begonnen, het naderende seizoen van de *bushfires*.

‘Uh,’ zei ze, haar rug rechtend omdat ze niet wist wat ze anders moest doen. ‘Oké.’

‘Hoe dan ook, ik vroeg...’ zei meneer Dickson. Hij slikte de noedels door en richtte zijn aandacht weer op Ky. ‘Hoe lang blijf je?’

Ky keek ervan op dat hij wist dat ze niet meer in Sydney woonde. Maar Denny had het natuurlijk aan zijn docenten verteld, hij was vol geweest van haar verhuizing naar Melbourne, waar ze ging studeren, van haar stage bij de *Herald Sun*, van de eerste stukjes met haar naam erbij. Hij had zelfs gevraagd of hij een tijdje bij haar mocht komen wonen om alvast te ervaren hoe het leven buiten Cabramatta was. Ze had gezegd dat ze het erover zouden hebben als ze weer naar huis kwam. Ze had niet kunnen vermoeden dat dat voor zijn uitvaart zou zijn.

‘Ik heb een week vrij genomen, maar op mijn werk zeiden ze dat ik langer mocht wegblijven als ik dat nodig had.’

‘Ik weet zeker dat je ouders blij zijn je weer thuis te hebben,’ zei mevrouw Buck. Haar haren waren nog net zo roodblond als Ky ze zich herinnerde, maar haar sproeten waren in de loop der jaren aan elkaar gegroeid en vormden nu grote, lichtbruine eilanden op haar verder melkbleke huid. ‘Ik kan me niet voorstellen hoe het is om zoiets verschrikkelijks mee te maken. Van zoiets ben je toch helemaal... kapot. Ik weet zeker dat het veel voor ze betekent dat jij er bent.’

Mevrouw Faulkner knikte. Haar lippen bleven strak op elkaar, maar ze had rode ogen, waarin tranen opwelden.

Ky was zich opeens heel erg bewust van hoe droog haar eigen ogen waren. Ze had niet gehuild tijdens de dienst. Haar ouders ook niet.

Je weet wat ze denken, hè? zei een stemmetje in Ky's hoofd. Het moest te maken hebben met haar terugkeer naar Cabramatta dat Minnie in al haar gedachten en gesprekken opdook. Ze kon zich geen Cabramatta voorstellen zonder Minnie en haar vriendin liet zich stevast horen op momenten waarop ze er het minst op bedacht was. *Ze denken dat je niets voelt.*

Niet waar, dacht Ky.

Wel waar. Ze denken dat je een stoïcijnse Aziaat bent en je gedraagt naar de regels van Confucius.

Hoe kom je daar...

Je weet wel, die ene waar Con-fu-ci-us zeggen: huilen is voor bee-bie.

Ky wilde niets liever dan aan de docenten uitleggen dat het feit dat haar ouders en zij niet huilden niet betekende dat ze niets voelden. Er waren genoeg aanwijzingen waaruit je kon afleiden dat ze wel wat voelden, er was van alles waaraan je kon zien hoe groot hun verdriet was – het floers dat voor de ogen van haar moeder was gekomen, dat niet meer weg wilde. Het zwijgen van haar vader, niet omdat hij niet wilde praten, maar omdat hij gewoon geen woorden meer kon vinden. Haar gespannen kaken en voortdurende gezweet en nergens toe leidende dagdromen en ingebeelde gesprekken met vrienden die er niet eens waren. De familie Tran voelde het wel degelijk. Ze waren alleen helemaal leeg vanbinnen.

Niemand heeft iets aan je gevraagd.

Wat?

Luister, Ky, je hoeft helemaal niets uit te leggen aan die docenten. Ze hebben niets gevraagd en het gaat ze niet aan.

Maar...

Kappen, nou.

‘Hoe gaat het verder?’ vroeg meneer Dickson, nog steeds gedachteloos met zijn vork draaiend.

‘Ik weet niet of er nog iets komt na de wake,’ zei Ky, die eindelijk in de echte wereld terug was en op echte vragen reageerde.

‘Heb je...’ zei hij, terwijl hij mevrouw Faulkner en mevrouw Buck een veelbetekenende blik toewierp, waarna hij zich weer op zijn noedels richtte, ‘al iets meer gehoord? Over wat er is gebeurd?’

Ky zag dat mevrouw Buck haar gewicht naar haar andere

been verplaatste. Mevrouw Faulkner beet op haar onderlip en tuurde naar haar bord. Geen van de docenten keek Ky aan.

Het verhaal, dat Ky uit tweede hand van haar ouders had vernomen, was fragmentarisch, en als ze eraan dacht kreeg ze het ondanks haar continue gezweet ijskoud. Van haar moeder had ze gehoord dat Denny na de diploma-uitreiking en het traditionele galafeest naar Lucky 8 was gegaan, een *seafood*-restaurant voor grote groepen. Het was de eerste en enige keer dat Ky's ouders het goed hadden gevonden dat Denny met vrienden op stap ging – als beloning voor zijn goede prestaties op school – maar daar was een maand van bidden en smeken aan voorafgegaan, waarin Denny's beste vriend, Eddie Ho, hun had verzekerd dat het etentje niet meer was dan een excuus om hun chique kleding nog wat langer te kunnen dragen. Denny had Ky zelfs gestrikt om zijn zaak te helpen bepleiten.

'Kom op, ma,' had Ky weken voor het galafeest via de telefoon tegen haar moeder gezegd. 'Het is Lucky 8. Een restaurant waar bruiloften worden gevierd. En trouwens, ik ben na mijn galafeest ook naar een afterparty geweest.'

'O ja?'

Het gesprek viel even stil, omdat Ky zich probeerde te herinneren of ze dat van dat feest wel aan haar moeder had verteld, jaren geleden alweer.

'Ja,' zei ze, met haar vingers gekruist. 'Wat kan er nou gebeuren? Hij is praktisch volwassen, hij is een goede jongen die nog nooit in de problemen is gekomen, en het is Lucky 8!'

'Maar Cabramatta is niet meer wat het was toen jij er nog woonde,' zei haar moeder in het Vietnamees. 'Het is veranderd. De mensen zijn anders dan in jouw herinnering, het is...'

'Maak u niet zo druk, laat hem gewoon gaan. U belemmert zijn ontwikkeling als u boven op hem blijft zitten.'

Van haar vader had Ky gehoord dat het galafeest op school probleemloos was verlopen. Denny won de titel 'kansrijkste

leerling, waar een sjerp bij hoorde die hij in het borstzakje van zijn geleende pak had gestoken. Met een wegwerpcameraatje had hij foto's gemaakt van en met vrienden, met de docenten van Cabramatta High, van het gebakken en gefrituurde eten waarop ze werden gefêteerd in de veteranenclub. Daarna waren ze lopend naar Lucky 8 gegaan, een restaurant dat erom bekendstond dat er elke avond een bruiloftszanger optrad, zelfs als er geen bruiloft was. Een restaurant dat zes aquaria vol vissen en kreeften en degenkrabben had. Een restaurant voor wie iets te vieren had, voor hoop en een nieuw begin.

En toen was hij, volgens haar moeder én haar vader, getroffen door ongeluk. Niet het soort ongeluk dat eigenlijk pech is, dat je je teen stoot of dat je wieldoppen worden gestolen, maar ongeluk van het kwade soort, dat spiedend boven de daken hangt op zoek naar een gezin om te vervloeken of een kind om te stelen. Ky had aan haar ouders gevraagd wat de politie tegen hen had gezegd, maar in plaats van haar alles te vertellen wat ze wisten, schudden ze enkel hun hoofd. Hun ogen waren dik en rood, en hun lippen prevelden *het kwaad, het kwaad*. Ky had willen schreeuwen, ook tegen hen, maar toen ze haar mond opendeed: stilte.

'Ik weet het niet,' zei Ky terwijl ze meneer Dickson eindelijk aankeek. 'We hebben sinds het voorval niets meer van de politie gehoord.'

'Hoe dan ook,' zei meneer Dickson terwijl zijn plastic vork midden in een draai bleef steken, 'mochten we iets kunnen doen, kunnen helpen of zo, je hoeft het maar te zeggen.'

Ja hoor, zei Minnie in Ky's hoofd.

'Bedankt,' zei Ky door de ingebeelde stem heen, die op de achtergrond gewoon doorpraatte.

Meneer Dickson knikte, al kauwende. Mevrouw Buck legde haar hand op Ky's schouder. Ky moest zich inhouden om hem niet weg te trekken. Mevrouw Faulkner zag eruit alsof ze ging huilen.

Onhoorbaar voor ieder ander behalve Ky vervolgde Minnie: *Maar nu komt het: Ky, als Goede Grote Zus, laat het er natuurlijk niet bij zitten! Ze neemt het heft in eigen handen, zo is het toch, Ky? Ze heeft een schuld in te lossen, omdat ze haar broer in de steek heeft gelaten! Voor het eerst in haar sneue, brave, slaafse leventje zal ze opstaan! Omdat die klotepolitie geen ene moer doet! Omdat die ons gewoon wegzet als problematische vluchtelingen met vluchtelingenproblemen! Omdat what the fuck mankeert ons als we niet eens voor onszelf opkomen als een van ons wordt doodgeslagen? Daarom, daarom, daarom!*

Toen Ky's ouders belden om haar te vertellen dat Denny was doodgeschopt in Lucky 8, nam ze niet op omdat ze niet thuis was. Toen ze haar op haar werk probeerden te bereiken, nam ze niet op omdat ze een deadline had – ze moest een human-interestverhaal schrijven over een stel dat in een auto woonde en nu de loterij had gewonnen. De boodschap die haar ouders achterlieten bij de receptie van de krant werd niet aan Ky doorgegeven omdat Becca Smith, de receptioniste, zei dat ze hen door hun zware accent niet had kunnen verstaan.

‘Ik denk dat er een Chinese man voor je heeft gebeld,’ zei ze. ‘Hij gaf me een telefoonnummer, maar echt, hij was zo moeilijk te verstaan dat ik het niet heb genoteerd.’

‘O, bedankt.’ Ky keek om zich heen in de hoop dat er iemand had meegeluisterd, een buitenstaander die kon bevestigen dat haar gevoel juist was, die kon beamen dat ja, deze opmerking, evenals zoveel andere uitlatingen van Becca Smith in de richting van Ky, echt stuitend was en dat Ky's reactie – het sloeg haar uit het lood, alsof iemand een schop tegen de rugleuning van haar bureaustoel gaf – niet alleen normaal was maar passend, meer dan passend, wellicht zelfs te genereus. Maar er was niemand die op dat moment oog voor haar had. Het bleef dus tussen haar en de eeuwig zonnige receptioniste. ‘Dan zit

er niets anders op dan mijn Rolodex nalopen op “Chinese man” en terugbellen.’

‘Prima! Succes ermee!’ zei Becca Smith, met een tikje van haar acryl nagels tegen het scheidingswandje van Ky’s werkplek en wat stijfjes glimlachend, alsof ze Ky’s sarcasme wel had bespeurd maar nog niet op zich had laten inwerken.

Ky luisterde niet onmiddellijk de berichten af die haar ouders op haar telefoons hadden ingesproken. Het zou wel weer iets sufs zijn, want dat was het altijd: Denny wilde mee op schoolkamp – was dat wel veilig? Denny wilde natuurkunde laten vallen in zijn een na laatste jaar – zou hij zonder dat vak dan nog wel dokter kunnen worden? Denny moest naar een debattoernooi, waarvoor hij een eindje moest reizen – mocht dat wel? Zeiden tieners dat soort dingen niet om stiekem aan de drugs te gaan?

Denny was vijf jaar jonger dan Ky, maar het leek alsof haar ouders het ouder-zijn waren verleerd, alsof ze waren vergeten dat ze het eerder hadden gedaan, alsof ze in paniek raakten bij het vooruitzicht het nog een keer te moeten doen. De Trans hielden vast aan de normen en waarden van hun thuisland en aan de overtuiging dat jongens van grotere waarde zijn dan meisjes. Jongens gaven tenslotte de familienaam door en hadden traditioneel de taak van broodwinner. Zelfs de meisjes die het het verst schopten, trouwden uiteindelijk en sloten zich dan aan bij de familie van een ander. Ky had ook het vermoeden dat haar ouders met Denny een nieuw begin hadden willen maken. Denny was in Australië geboren, nadat ze zich in Cabramatta hadden gevestigd. Ky was hun oefenkind, meegebracht uit Vietnam, zindelijk gemaakt in een Maleisisch vluchtelingenkamp, vanaf de kleuterschool tot en met groep vier naar lessen Engels als Tweede Taal gestuurd. Haar ouders betwijfelden of ze zou slagen in het leven, ze hadden het idee dat ze te veel op hen leek. Denny was de belichaming van een schone kans, een waarvoor ze geen compromissen hoefden te

sluiten. En dat, begreep ze, was waarom ze zo zuinig op hem waren, zo niet in staat welke beslissing dan ook te nemen zonder bang te zijn dat ze de toekomst van hun enige zoon in gevaar brachten.

Ky was helemaal niet blij geweest met de komst van haar broertje, maar het moment waarop haar hart was ontdooid herinnerde ze zich nog goed: Denny, nog in een luier, zat gehurkt naast de zes jaar oude Ky, die de vlaggen aan het kleuren was van alle landen die deelnamen aan de Olympische Zomerspelen van 1980 in Moskou. Ky had tegen Denny gezegd dat hij van haar kleurpotloden af moest blijven en dat hij niet met zijn plakvingertjes aan haar kleurplaat mocht zitten. Dus Denny was naast haar neergehurkt, ellebogen op zijn knietjes, zijn mollige kinnetje rustend in zijn handen. Hij had rustig naar haar zitten kijken, het gekras van potlood op papier het enige geluid in de stille woonkamer, tot ze opeens het soppig pruttelende geluid van een natte scheet had gehoord. Toen Ky met een ruk van haar kleurwerk had opgekeken, was Denny's mond rond geweest, zijn ogen groot van schrik. Voor ze hem kon toebijten dat hij een domme, grote baby was die nog in zijn broek poepte, zei de dreumes, met dezelfde stembuigingen als de mensen in de Ajax Spray 'n Wipe-reclame: 'Oh, no!' Ky voelde iets instorten vanbinnen – de muren die ze had opgetrokken om niet blij te zijn met het babybroertje van wie haar ouders veel meer hielden dan van haar. Ze begon te lachen en kwam niet meer bij, ze kreeg er buikpijn van, ze kreeg bijna geen lucht meer. En toen begon Denny ook te lachen en over de grond te rollen, en door al dat rollen glibberden zijn billetjes door de natte poep en steeg er een lucht op uit zijn luier die Ky deed kokhalzen, maar ze kon niet ophouden met lachen, ze riep uit dat het zo erg stonk dat ze het proefde, maar ze kon haar mond niet dichtdoen omdat ze zo hard moest lachen.

Thuisgekomen in haar appartement, na eerst nog een pizza en een sixpack Tooheys-bier te hebben gehaald omdat ze wat

meer op haar collega's wilde lijken, die niet na twee slokjes al een knalrood hoofd kregen, luisterde ze al haar voicemailberichten af.

In de eerste drie zei haar vader, die altijd alleen maar Vietnamees tegen haar sprak, dat ze hem zo snel mogelijk terug moest bellen, dat het om iets dringends ging. In het vierde zei hij dat er iets met Denny was. In het vijfde dat Denny was omgekomen, dat ze de uitvaart aan het regelen waren, dat ze zo snel mogelijk met het vliegtuig naar huis moest komen. Zijn stem stakte geen moment, er klonken geen tranen in door. Ze spoelde het bandje terug en luisterde de berichten weer van het begin af, zo vaak dat de woorden hun betekenis verloren. Ze vroeg zich af of het aan haar Vietnamees lag, dat dat misschien zo diep was weggezakt dat ze het niet goed had begrepen, dat haar vader niet had gezegd dat Denny was 'omgekomen', maar dat Denny 'zijn middelbareschooldiploma op jonge leeftijd had gehaald omdat hij zo slim was, en jij had toch ook wel wat slimmer kunnen zijn?' Ze dacht aan een scenario waarin haar broer op school werd gepest. Misschien maakten haar ouders zich zorgen en wilden ze dat ze naar huis kwam om voor hem op te komen, om die pestkoppen een draai om hun oren of een pak slaag te geven, om van de schoolleiding te eisen dat ze hun briljantste leerling in bescherming namen.

'Hoe kan het dat ze je niet te grazen nemen, man?' had Ky een jaar geleden gevraagd toen hij voor de zoveelste keer de beste van de klas was in alle vakken, met uitzondering van lichamelijke oefening. Ky was een weekend naar huis gekomen om Têt te vieren. Haar moeder had hen aan het werk gezet, ze moesten de ramen van de benedenverdieping boenen en zemen, zodat hun huis blinkend schoon zou zijn voor het Vietnameese Nieuwjaar.

'Ik geloof niet dat nerds tegenwoordig nog in elkaar worden geslagen,' had hij gezegd.

‘Geloof je het zelf?’

‘Ze pakten jou toch ook niet toen je nog op school zat?’

‘Dat was anders,’ zei Ky terwijl ze vliegenpoepjes van de ruit krabde.

‘Waarom?’

Minnie, had Ky willen zeggen. In groep vier waren er meisjes geweest die elke keer dat ze Ky tegenkwamen hun ooghoeken omhoogtrokken, en Minnie had toen bedreigd de aanvoerster van dat klikje kaal te scheren. Een maand lang had Minnie gedaan alsof ze een tondeuse over haar hoofd haalde als ze de blondjes zag in de schoolkantine of de aula. Eén keer had ze zelfs gedaan alsof ze haar wenkbrauwen afschoor, waarop de aanvoerster van het stel was gaan huilen. Dat was Minnie op haar achtste. Tegen de tijd dat ze op de middelbare school zaten had Minnie een aura van ‘Waag het niet’, wat voorkwam dat Ky aan haar haren werd getrokken, beentje werd gelicht of dat er op de zitting van haar stoel werd gespuugd.

‘Weet ik het,’ zei Ky. ‘Ik denk omdat ik me afzijdig hield.’

‘Doe ik ook,’ zei Denny terwijl hij zijn randloze bril afzette. Hij had net zo’n soort bril als Ky uitgezocht omdat hij haar had horen zeggen dat een randloos montuur intellectueel stond en volwassener oogde. Ky vond dat hij eruitzag als de kinderversie van een belastingambtenaar. Hij pakte zijn bril bij de pootjes en probeerde de glazen te poetsen. ‘Ik loop er gewoon niet mee te koop.’

‘Hoe bedoel je?’

‘Nou...’ Denny hield zijn bril tegen het licht en trok een gezicht toen hij zag dat de glazen alleen maar vuiler waren geworden, ‘andere nerds nemen ze wel te grazen, maar niet omdat ze nerds zijn, maar omdat ze van elke gelegenheid gebruikmaken om anderen het gevoel te geven dat ze dom zijn.’

Ky had het gevoel dat ze een duw tegen haar rug kreeg. Ze wist dat Denny het niet over haar had, zo was hij niet, maar het had gekund.

‘Dat is heel volwassen van je,’ zei Ky, die even iets moest wegslikken. ‘Trouwens...’ met een knikje naar Denny’s vieze glazen, ‘dat is echt goor.’

‘Weet ik, ik dacht dat het wel zou gaan met de zeem...’

In haar appartement in Melbourne drukte Ky het antwoordapparaat van haar telefoon tegen haar borst. Ze had niet langer het idee dat er iets mis was met haar kennis van het Vietnamees. Ze belde haar vader en vuurde vragen op hem af. Wat is er gebeurd? Hoe is het gebeurd? Met wie was hij daar geweest? Wat wisten de anderen? Haar vader had alleen maar gezegd dat ze naar huis moest komen – daar zouden ze het later wel over hebben. Ze zat een tijdje voor zich uit te staren terwijl de kaas op haar pizza stelde. Toen hij meer op een frisbee dan op iets eetbaars leek, gooide ze hem weg en kreeg ze een aanval van schoonmaakwoede. Ze viste haar vuile ondergoed uit de wasmand, liet de wastafel vol water lopen, deed er een scheut vloeibaar wasmiddel bij en duwde alles onder, waarna ze met haar handen door het water klopte om schuim te maken. Ze zette haar randloze bril af – die ze had gekocht omdat ze dacht dat hij haar volwassener maakte, iemand om rekening mee te houden – en poetste de glazen met een in alcohol gedrenkt brillendoekje. Douchen, dat moest ook. Toen ze in haar blootje in het bad stond en het water op haar rug roffelde, werd ze overvallen door een onbedwingbare behoefte de badkuip schoon te schrobben. Ze hurkte neer met een spons in haar hand en schuurde het bad en de tegelwanden met romige klodders tegelreiniger en gebruikte vervolgens haar armen als een verlengstuk van de douchekop: het water kletterde op haar schouders, liep langs haar armen en drupte van haar vingers op de plaats waar ze heen wees.

Van haar moeder wist ze dat je met stomende azijn de lucht kon zuiveren van ziektekiemen, ze wist alleen niet hoe dat precies in zijn werk ging. Ky goot dus maar een hele fles azijn leeg in haar fluitketel, zette het gas hoog en wachtte tot de

azijn kookte. Terwijl haar appartement zich met een zweetvoetenlucht vulde, kreeg ze het gevoel dat ze stikte en tegelijkertijd binnenstebuiten werd gekeerd. Ze wilde zoveel zeggen – tegen Denny, tegen haar ouders, tegen wie het ook maar wilde horen. Verontschuldigen, verklaringen, pijnlijke observaties waarvan ze wist dat er een wereld van waarheid achter zat – de woorden in haar hoofd haastten zich om in de juiste volgorde te gaan staan, maar botsten in hun paniek op elkaar en vielen om, en hoe wanhopig ze ook probeerde iets te zeggen, het enige wat haar lichaam haar toestond was snakken naar adem. Haar mond ging open, happend naar lucht, telkens tekort, en dat ging door tot de duisternis intrad en alles verstilde en alleen zij overbleef, hikkend en huilend met uithalen die niet klonken alsof ze van haar kwamen, gesmoord in een warme, zure damp.